

Đề xuất giải pháp thúc đẩy tăng trưởng kinh tế thời kỳ hậu Covid-19

HOÀNG ĐÌNH HIỆP*

Dịch Covid-19 đã tác động tiêu cực nhiều chiều đến đời sống kinh tế - xã hội của nước ta liên tiếp trong hai năm 2020-2021. Một trong những minh chứng rõ nét của tình trạng này là trong hai năm qua, tăng trưởng kinh tế (GDP) đã sụt giảm mạnh so với các năm trước đại dịch Covid-19. Tuy nhiên, bước sang năm 2022, nền kinh tế đang dần phục hồi với sự điều hành hiệu quả của Chính phủ trong bối cảnh bình thường mới. Để nền kinh tế phục hồi nhanh và bền vững hơn nữa, các giải pháp trọng tâm, cấp thiết cần tập trung triển khai trong thời gian tới, gồm: giữ vững ổn định kinh tế vĩ mô, kiểm soát lạm phát; củng cố hệ thống y tế; đẩy mạnh tiến độ giải ngân vốn đầu tư công; có chính sách cụ thể hỗ trợ ngành du lịch phục hồi..

TĂNG TRƯỞNG KINH TẾ CỦA VIỆT NAM TRONG THỜI KỲ COVID-19

Những kết quả tích cực

Năm 2019, thời điểm dịch Covid-19 chưa bùng phát ở Việt Nam, GDP đạt kết quả ấn tượng, với tốc độ tăng 7,02%, vượt mục tiêu của Quốc hội đề ra từ 6,6%-6,8%. Động lực chính của tăng trưởng kinh tế năm 2019 tiếp tục là ngành công nghiệp chế biến, chế tạo (tăng 11,29%) và các ngành dịch vụ, thị trường (ngành vận tải, kho bãi tăng 9,12%; bán buôn và bán lẻ tăng 8,82%; hoạt động tài chính, ngân hàng và bảo hiểm tăng 8,62%). Năng suất lao động của toàn nền kinh tế theo giá năm 2019 đạt 110,4 triệu đồng/lao động (tương đương 4.791 USD/lao động, tăng 272 USD so với năm 2018); theo giá so sánh, năng suất lao động tăng 6,2% do lực lượng lao động được bổ sung và số lao động có việc làm năm 2019 tăng cao (Tổng cục Thống kê, 2019).

Tuy nhiên, bước vào năm 2020, do chịu tác động tiêu cực của dịch Covid-19, nên GDP chỉ tăng 2,91% (mức tăng thấp nhất so với các năm trong giai đoạn 2011-2020). Dẫu vậy, trong bối cảnh dịch Covid-19 diễn biến phức tạp, ảnh hưởng tiêu cực tới mọi lĩnh vực kinh tế - xã hội, thì đây là thành công lớn của

Việt Nam, bởi đây là mức tăng trưởng thuộc nhóm các quốc gia ghi nhận GDP tăng trưởng cao nhất trên thế giới. Có được kết quả tích cực này là nhờ Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ đã kịp thời ban hành và triển khai nhiều chính sách quan trọng, để thực hiện mục tiêu kép là vừa phòng chống dịch hiệu quả, vừa phát triển kinh tế - xã hội, như: Nghị quyết số 84/NQ-CP, ngày 29/05/2020 của Chính phủ ban hành về nhiệm vụ, giải pháp tiếp tục tháo gỡ khó khăn cho sản xuất kinh doanh, thúc đẩy giải ngân vốn đầu tư công và bảo đảm trật tự an toàn xã hội trong bối cảnh đại dịch Covid-19; Nghị định số 41/2020/NĐ-CP, ngày 08/4/2020 của Chính phủ về gia hạn thời hạn nộp thuế và tiền thuê đất; Quyết định số 15/2020/QĐ-TTg, ngày 24/4/2020 của Thủ tướng Chính phủ quy định về việc thực hiện các chính sách hỗ trợ người dân gặp khó khăn do đại dịch Covid-19; Chỉ thị số 11/CT-TTg, ngày 4/3/2020 của Thủ tướng Chính phủ về các nhiệm vụ, giải pháp cấp bách tháo gỡ khó khăn cho sản xuất kinh doanh, bảo đảm an sinh xã hội ứng phó với dịch Covid-19...

Thực tế cho thấy, tính đúng đắn, hiệu quả trong chỉ đạo, điều hành khôi phục kinh tế, phòng chống dịch bệnh và sự quyết tâm, đồng lòng của cả hệ thống chính trị trong thực hiện có hiệu quả mục tiêu kép: vừa phòng chống dịch bệnh, vừa phát triển kinh tế - xã hội. Nhờ đó, năng suất lao động của toàn nền kinh tế theo giá năm 2020 đạt 117,9 triệu đồng/lao động (tương đương 5.081 USD/lao động, tăng 290 USD so với năm 2019); theo giá so sánh, năng suất lao động tăng 5,4%, do trình độ của người lao động ngày càng được nâng cao, khi tỷ lệ lao động qua đào tạo có bằng cấp, chứng

* ThS., Trường Đại học Hải Phòng

chỉ năm 2020 đạt 24,1%, cao hơn mức 22,8% của năm 2019 (Tổng cục Thống kê, 2020).

Do “ngầm” sâu hơn những tác động tiêu cực của dịch Covid-19, nên năm 2021, GDP chỉ tăng 2,58%. Đặc biệt, trong quý III/2021, nhiều địa phương thuộc các vùng kinh tế trọng điểm phải thực hiện giãn cách xã hội kéo dài để phòng chống dịch bệnh, nên đã ảnh hưởng xấu đến tăng trưởng kinh tế của cả nước. Tuy nhiên, tín hiệu tích cực là năng suất lao động của toàn nền kinh tế theo giá năm 2021 ước đạt 171,3 triệu đồng/lao động (tương đương 7.398 USD/lao động, tăng 538 USD so với năm 2020); theo giá so sánh, năng suất lao động năm 2021 tăng 4,71%, do trình độ của người lao động được cải thiện, khi tỷ lệ lao động qua đào tạo có bằng cấp, chứng chỉ năm 2021 đạt 26,1%, cao hơn mức 24,1% của năm 2020 (Tổng cục Thống kê, 2021).

Như vậy, tăng trưởng GDP của Việt Nam trong các năm 2020 và 2021 đều dưới 3%, mức thấp nhất trong vòng 10 năm trở lại đây. Theo đánh giá của Ngân hàng Thế giới, trong thời gian tới, tăng trưởng GDP của Việt Nam sẽ bật tăng trở lại từ tốc độ tăng trưởng 2,58% của năm 2021 lên 5,5% vào năm 2022, sau đó ổn định về mức khoảng 6,5%...

Thực tế cho thấy, nhờ tình hình dịch Covid-19 được kiểm soát, đồng thời Chính phủ đã triển khai đồng bộ các giải pháp quyết liệt, hiệu quả, nên bức tranh kinh tế những tháng đầu năm 2022 có nhiều chuyển biến tích cực. Tại cuộc họp báo Chính phủ thường kỳ tháng 6/2022, Bộ trưởng, Chủ nhiệm Văn phòng Chính phủ Trần Văn Sơn, Người phát ngôn của Chính phủ cho biết, về tình hình kinh tế - xã hội, các thành viên Chính phủ, lãnh đạo các bộ, ngành, địa phương thống nhất nhận định: trong 6 tháng đầu năm 2022, đất nước ta tiếp tục phải đối mặt với nhiều khó khăn thách thức, song dưới sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng; sự ủng hộ, giám sát của Quốc hội; sự chung sức, đồng lòng, quyết tâm cao của cả hệ thống chính trị, người dân và doanh nghiệp; Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ, các cấp, các ngành, các địa phương đã chỉ đạo, điều hành quyết liệt, thống nhất, kịp thời, linh hoạt, hiệu quả các nhiệm vụ, giải pháp đề ra. Bên cạnh những vấn đề thường xuyên, nhiều vấn đề tồn đọng và mới phát sinh được tập trung xử lý hiệu quả. Nhờ đó, tình hình kinh tế - xã hội tháng 6 và 6 tháng năm 2022 khởi sắc trên hầu hết các lĩnh vực, tăng trưởng ấn tượng, kinh tế đang phục hồi toàn diện, nhiều chỉ số vượt kế hoạch đề ra. Cụ thể, GDP quý II/2022 tăng 7,72% (cao nhất trong 11 năm qua); 6 tháng đầu năm nay, GDP tăng 6,42%, cho thấy rõ sự phục hồi và phát triển của nền kinh tế. Kinh tế vĩ mô duy trì ổn định; lạm phát được kiểm soát, chỉ số giá tiêu dùng bình quân 6 tháng tăng 2,44%. Các cân đối lớn của nền kinh tế được bảo đảm trong điều kiện khó khăn. Thị trường tiền tệ cơ bản ổn định, tăng trưởng tín dụng đạt 8,85% so với cuối năm 2021... (Cổng Thông tin điện tử Chính phủ, 2022).

Một số khó khăn, thách thức

Cũng tại cuộc họp Chính phủ thường kỳ tháng 6/2022, các đại biểu dự họp cho rằng, tình hình kinh tế

- xã hội nước ta vẫn còn nhiều khó khăn cần khắc phục, nhiều thách thức cần vượt qua. Trong đó, nổi lên là dịch Covid-19 tiếp tục diễn biến khó lường với các biến chủng mới lây lan nhanh hơn, làm tăng nguy cơ bùng phát dịch trở lại. Ổn định kinh tế vĩ mô, các cân đối lớn của nền kinh tế tiềm ẩn nhiều rủi ro; áp lực lạm phát tăng; việc triển khai các chương trình mục tiêu quốc gia, giải ngân vốn đầu tư công, xây dựng văn bản hướng dẫn và giải ngân vốn một số chính sách trong Chương trình phục hồi và phát triển kinh tế còn chậm. Hoạt động sản xuất, kinh doanh còn gặp nhiều khó khăn. Nhiều vấn đề xã hội phát sinh, trong đó có tình trạng thiếu vật tư, thiết bị y tế; nhiều cán bộ, nhân viên y tế trong khu vực công lập xin nghỉ việc, chuyển công tác. Đời sống của một bộ phận người dân còn gặp nhiều khó khăn... (Cổng Thông tin điện tử Chính phủ, 2022).

GIẢI PHÁP THỨC ĐẨY TĂNG TRƯỞNG KINH TẾ THỜI KỲ HẬU COVID-19

Để tận dụng có hiệu quả các cơ hội mới nhằm thúc đẩy tăng trưởng kinh tế nhanh, bền vững trong thời kỳ hậu Covid-19, Việt Nam cần triển khai đồng bộ, hiệu quả các giải pháp sau đây:

Thứ nhất, cần tiếp tục củng cố hệ thống y tế, duy trì hoạt động tiêm chủng vắc-xin Covid-19 trên toàn quốc. Bên cạnh đẩy mạnh hoạt động nhập khẩu và tiêm phòng vắc-xin Covid-19 cho nhóm trẻ từ 5 tuổi đến 11 tuổi, cần nghiên cứu, xem xét việc tiêm phòng vắc-xin Covid-19 cho nhóm trẻ dưới 5 tuổi. Hệ thống y tế nước ta cần được củng cố toàn diện, để đáp ứng yêu cầu chăm sóc sức khỏe toàn dân trước nguy cơ bùng phát các đợt dịch Covid-19 với các biến chủng mới, cũng như trước nguy cơ của các loại dịch bệnh khác trong tương lai.

Thứ hai, đi kèm với dỡ bỏ gần như hoàn toàn các quy định phòng chống dịch, cần đảm bảo tuyên truyền để người dân tiếp tục thực hiện tốt việc phòng ngừa lây lan dịch bệnh. Mỗi gia đình, mỗi người dân luôn nâng cao ý thức phòng, chống dịch bằng cách đeo khẩu trang, khử khuẩn, tiêm phòng vắc-xin Covid-19 đầy đủ. Bộ Y tế cần theo dõi sát sao tình hình các đợt dịch với biến chủng mới, đánh giá nguy cơ theo khuyến cáo của Tổ chức Y tế Thế giới, từ đó có hướng

dẫn cụ thể về phòng chống dịch hiệu quả, phù hợp với từng thời kỳ. Việc dỡ bỏ dần các quy định phòng chống dịch, đồng thời nâng cao ý thức tự bảo vệ của người dân trước bệnh dịch, là tiền đề để khởi thông hoàn toàn các hoạt động kinh tế trong nước, cũng như mở cửa đầy đủ với các nước trên thế giới.

Thứ ba, cần nghiên cứu giảm thuế, khuyến khích đầu tư tư nhân. Dịch bệnh, chiến tranh, xung đột... khiến giá nguyên, nhiên, vật liệu tăng cao, làm cho các doanh nghiệp gặp khó khăn chồng chất. Việc giảm thuế sẽ hỗ trợ trực tiếp cho các doanh nghiệp vượt qua khó khăn. Chính phủ nên có nhiều cải cách theo hướng bình đẳng trong các chính sách đối với doanh nghiệp tư nhân về tiếp cận: vốn, cơ hội đầu tư, thị trường...

Thứ tư, cần có chính sách cụ thể hỗ trợ ngành du lịch phục hồi và tăng trưởng, trong bối cảnh đây là một trong những ngành chịu ảnh hưởng nặng nề nhất bởi đại dịch Covid-19. Việc phong tỏa, đóng cửa kéo dài khiến cho các nhà đầu tư dừng triển khai nhiều dự án, nguồn nhân lực nghỉ việc hàng loạt và một lượng lớn không quay trở lại làm việc. Thị trường nhiều nước chưa mở cửa trở lại hoặc mở cửa dè chừng, khiến cho quá trình phục hồi của ngành du lịch Việt Nam vẫn đối mặt với nhiều khó khăn, thách thức.

Thứ năm, cần tiếp tục duy trì và đẩy mạnh tiến độ giải ngân vốn đầu tư công,

phần đầu đạt tỷ lệ giải ngân cao nhất có thể trong 5 năm tới. Các dự án trọng điểm có quy mô lớn, với sức lan tỏa rộng cần được quan tâm đẩy nhanh tiến độ hoàn thành, nhằm tạo động lực cho tăng trưởng và phát triển kinh tế trong thời gian tới.

Thứ sáu, cần có cơ chế khuyến khích khai thác tối đa thị trường trong nước, nhanh chóng tận dụng sự mở cửa của từng thị trường nước ngoài. Việt Nam với dân số gần 99 triệu người, chiếm 1,24% dân số thế giới, đứng thứ 15 trên bảng xếp hạng dân số toàn cầu năm 2022, nên thị trường trong nước cần sự chiếm lĩnh mạnh mẽ của các doanh nghiệp nội địa trước khi chờ đợi sự mở cửa dần dần của các thị trường trên thế giới.

Thứ bảy, cần có hướng dẫn đẩy mạnh xuất khẩu hàng hóa chính ngạch sang Trung Quốc, bởi đây là thị trường rộng lớn và còn rất nhiều tiềm năng với Việt Nam, nhưng hiện không còn dễ tính như những năm trước.

Thứ tám, thực hiện kiểm soát chặt chẽ lạm phát. Bài học từ các đợt suy thoái kinh tế hầu hết đều có nguyên nhân từ lạm phát. Do đó, Chính phủ cần kiểm soát để tránh đầu tư tràn lan; rà soát dòng tiền đầu tư để đảm bảo hiệu quả; giám sát chặt tăng trưởng tín dụng nói chung, tín dụng bất động sản nói riêng.

Thứ chín, thực hiện lành mạnh hóa thị trường chứng khoán Việt Nam, để khởi thông dòng vốn cho các doanh nghiệp một cách chủ động, lành mạnh và hiệu quả. Cùng với ban hành các cơ chế, chính sách mới để thị trường tận dụng có hiệu quả hơn các dự địa phát triển mới, cần tăng cường hoạt động giám sát, thanh tra, để kịp thời phát hiện và xử lý nghiêm các hành vi vi phạm pháp luật trên thị trường chứng khoán, nhằm giúp thị trường phát triển công khai, minh bạch, công bằng, hiệu quả. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Chính phủ (2020). *Nghị quyết số 84/NQ-CP, ngày 29/5/2020 ban hành về nhiệm vụ, giải pháp tiếp tục tháo gỡ khó khăn cho sản xuất kinh doanh, thúc đẩy giải ngân vốn đầu tư công và bảo đảm trật tự an toàn xã hội trong bối cảnh đại dịch Covid-19*
2. Chính phủ (2020). *Nghị định số 41/2020/NĐ-CP, ngày 08/4/2020 về gia hạn thời hạn nộp thuế và tiền thuê đất*
3. Thủ tướng Chính phủ (2020). *Quyết định số 15/2020/QĐ-TTg, ngày 24/4/2020 quy định về việc thực hiện các chính sách hỗ trợ người dân gặp khó khăn do đại dịch Covid-19*
4. Thủ tướng Chính phủ (2020). *Chỉ thị số 11/CT-TTg, ngày 4/3/2020 về các nhiệm vụ, giải pháp cấp bách tháo gỡ khó khăn cho sản xuất kinh doanh, bảo đảm an sinh xã hội ứng phó với dịch Covid-19*
5. Tổng cục Thống kê (2020-2022): *Tình hình kinh tế - xã hội năm 2019, 2020, 2021 và 6 tháng đầu năm 2022*
6. Ngân hàng Phát triển châu Á (2021). *Kinh tế Việt Nam tăng trưởng chậm lại do dịch Covid-19 kéo dài, song ADB lạc quan về triển vọng trung và dài hạn của kinh tế Việt Nam*, truy cập từ <https://www.adb.org/vi/news/viet-nam-economy-slow-down-covid-19-adb-bullish-economic-growth-medium-longer-term>
7. Cổng Thông tin điện tử Chính phủ (2022). *Kinh tế - xã hội 6 tháng đầu năm: Nhiều điểm sáng, khởi sắc ấn tượng*, truy cập từ <https://baochinhphu.vn/ktxh-6-thang-dau-nam-nhieu-diem-sang-khoi-sac-an-tuong-102220704185253067.htm>
8. Viêt Tuấn (2022). *Việt Nam chuyển hướng chiến lược chống Covid-19 đúng thời điểm*, truy cập từ <https://vnexpress.net/viet-nam-chuyen-huong-chien-luoc-chong-covid-19-dung-thoi-diem-4411948.html>